

Riksbanken
Via e-post
registratorn@riksbank.se

Stockholm
2017-11-17

Ert dnr
2017-00830

Vårt dnr
2017/184

Beträffande Riksbankens förslag till ny statistik över hushållens finansiella tillgångar och skulder

Inledning

Näringslivets Regelnämnd NNR har erhållit det aktuella förslaget på remiss och vi önskar att framföra följande synpunkter i ärendet.

I den remitterade rapporten presenterar Riksbanken ett förslag i med statistikrapportering angående hushållens finansiella tillgångar och skulder. Enligt vad som framgår av underlaget anser Riksbanken det som önskvärt att de nya uppgifterna skulle börja att rapporteras under år 2020.

Riksbanken motiverar förslaget med att informationen anses viktig för det underliggande analysarbetet och deras uppdrag relaterat till finansiell stabilitet och penningpolitik. Av underlaget framgår vidare att Riksbanken önskar få in ett relativt stort antal variabler för varje individ.

Om förslaget

NNR kan konstatera att Riksbanken är en av de myndigheter som under senare år infört flest nya uppgiftskrav av större dignitet. I närtid har det varit undersökningar som benämns för Vinn och Krita. Dessa undersökningar har båda bidragit till att påtagligt öka kostnaderna för rapportering till Riksbanken. Vi kan vidare notera att Riksbanken i samband med förslag till nya uppgiftskrav använder i princip samma övergripande målformuleringar kopplat till uppdraget för finansiell stabilitet och penningpolitik. NNR anser att dessa mål är av altruistisk karaktär som knappast någon ifrågasätter värdet av. Vi menar dock som vi även tidigare framfört att Riksbanken tydligare måste redovisa policyrelevansen av just den nya information som de vill begära in och mer i detalj redovisa varför existerande uppgifter inte kan anses vara tillräckliga. Om så inte sker kommer rapporteringskraven annars kunna utökas likt lager på lager, men även stocken av information är något som således är relevant att förhålla sig till i samband med diskussioner om nya behov.

Statistikansvariga myndigheter under regeringen måste förhålla sig till såväl lagen om officiell statistik som förordningen om officiell statistik, medan Riksbanken som är en myndighet under riksdagen därmed i formell mening inte måste beakta dessa författningar. NNR finner det dock naturligt att i samband med diskussioner om nya rapporteringskrav att samtliga myndigheter bör förhålla sig till dessa principer och kraven gällande produktion av statistik. I detta perspektiv vill NNR lyfta fram att det i 4§ i förordningen om officiell statistik (201:100) ställs krav på att främst utnyttja uppgifter från befintliga register före insamling via enkätförfarande. Med hänsyn till att det finns information i form av exempelvis vissa kontrolluppgifter från Skatteverket och andra myndigheter som Lantmäteriverket borde det först göras en analys av vilket värde dessa kan ha för Riksbanken i sammanhanget och om hur långt analysen kan förbättras med dessa uppgifter. NNR kan tyvärr konstatera att framställningen endast väldigt summariskt behandlar värdet av tillgänglig statistik och förhåller sig inte till eventuellt tillgängliga registeruppgifter som kan finnas hos andra myndigheter. Variabler av proxykaraktär eller alternativt ett mindre antal variabler ger naturligtvis inte samma värde om olika detaljer, men kostnaden blir ju väsentligt lägre varför det ändå måste beaktas i sammanhanget.

Av underlaget framgår att SCB publicerar information på aggregerad nivå, men att dessa inte finns tillgängliga på individnivå och vidare inte med den fina fördelningen över olika tillgångar och skulder som Riksbanken menar är nödvändigt. NNR får här inte riktigt ihop den grundläggande problemformuleringen angående intresset om varför individer kan vara det viktiga i sammanhanget och ur ett faktiskt systemperspektiv. Från Skatteverket går det ju att få fram individens inkomster och utveckling över tid. Från Kronofogden de finns det information om individer som har eller haft betalningssvårigheter. De övergripande argument som lyfts fram om intresset riktat mot ökad skuldsättning är ju redan känt via andra typer av rapporteringskrav och till stor del drivit av en dysfunktionell bostadsmarknad som över tid genererat kraftigt ökade priser. Riksbanken och Finansinspektionen har ju via andra rapporter information om kreditinstitutens utlåning och hur den är fördelad mot olika kundgrupper. NNR kan således inte förstå hur systemperspektivet i frågan om riskhantering kan kräva detaljerad information om enskilda individers finansiella tillgångar och skulder.

I rapporten lyfter Riksbanken fram att föreslagna uppgifter ska kunna delas till SCB för vidare användning och publicering av statistik. Sverige har för myndigheter under regeringen ett ganska trögrörligt och komplext regelverk med s.k. registerförfattningar som styr möjligheten att dela information till andra och till andra ändamål än det ursprungliga. Därtill är det sannolikt i rättslig mening skillnad på att ta del av uppgifter på individnivå och behörigheten att lagra dessa. Tidigare lagrades detta av Skatteverket enligt det regelverk som gäller för taxering av individer och företag. Detta gör att det sannolikt mer problematiskt att återanvända individdata givet att de begärs in med stöd av riksbankslagen. SCB skulle även här tvingas beakta att officiell statistik enligt styrande lagstiftning ska finnas för specifika ändamål som allmänt intresse, forskning och utredningsverksamhet. NNR har svårt att direkt övertygas om att individuppgifter angående finansiella tillgångar och skulder utgör ett självklart skäl för publicering med hänsyn till det uppdrag som följer av lagen om officiell statistik. NNR tror därför att frågan bör beskrivas och ses i ett vidare perspektiv för att kunna beakta olika relevanta intressen i sammanhanget och ta med olika rättsliga utgångspunkter som följer med och anknyter till Riksbankens förslag.

I underlaget redovisas en bilaga angående vilka variabler som Riksbanken kan ha ett intresse av att för varje individ få information om. NNR kan konstatera att för skuldsidan är det listat 36 variabler och för tillgångssidan är det 23 möjliga variabler. Av detta följer att förslaget rapporteringskrav blir mycket omfattande och kostsamt för de företag som skulle tvingas att rapportera. I underlaget presenteras ingen skattning av kostnader för uppgiftslämnarna, vilket enligt NNR är absolut nödvändigt för att kunna väga olika intressen mot varandra. Givet att Riksbanken väljer att gå vidare med förslaget i någon form måste definitivt en mer utförlig konsekvensanalys presenteras och för olika tänkbara lösningar/scenarier.

Avslutning

NNR finner att underlaget är av summarisk karaktär för flera väsentliga delar och finner med hänsyn till dessa omständigheter att presenterat underlag inte kan styrka att tillkommande kostnader skulle uppvägas av motsvarande ökad nytta. Underlaget måste således breddas och fördjupas för flera frågeställningar. Med hänsyn till att individdata är ett väldigt känsligt område vore det sannolikt högst lämpligt med en fortsatt bred och öppen diskussion med politiker, andra myndigheter, olika näringslivsorganisationer och andra intressenter i samhället om Riksbankens arbete och tankar på området.

Näringslivets Regelnämnd NNR

Tomas Lööv